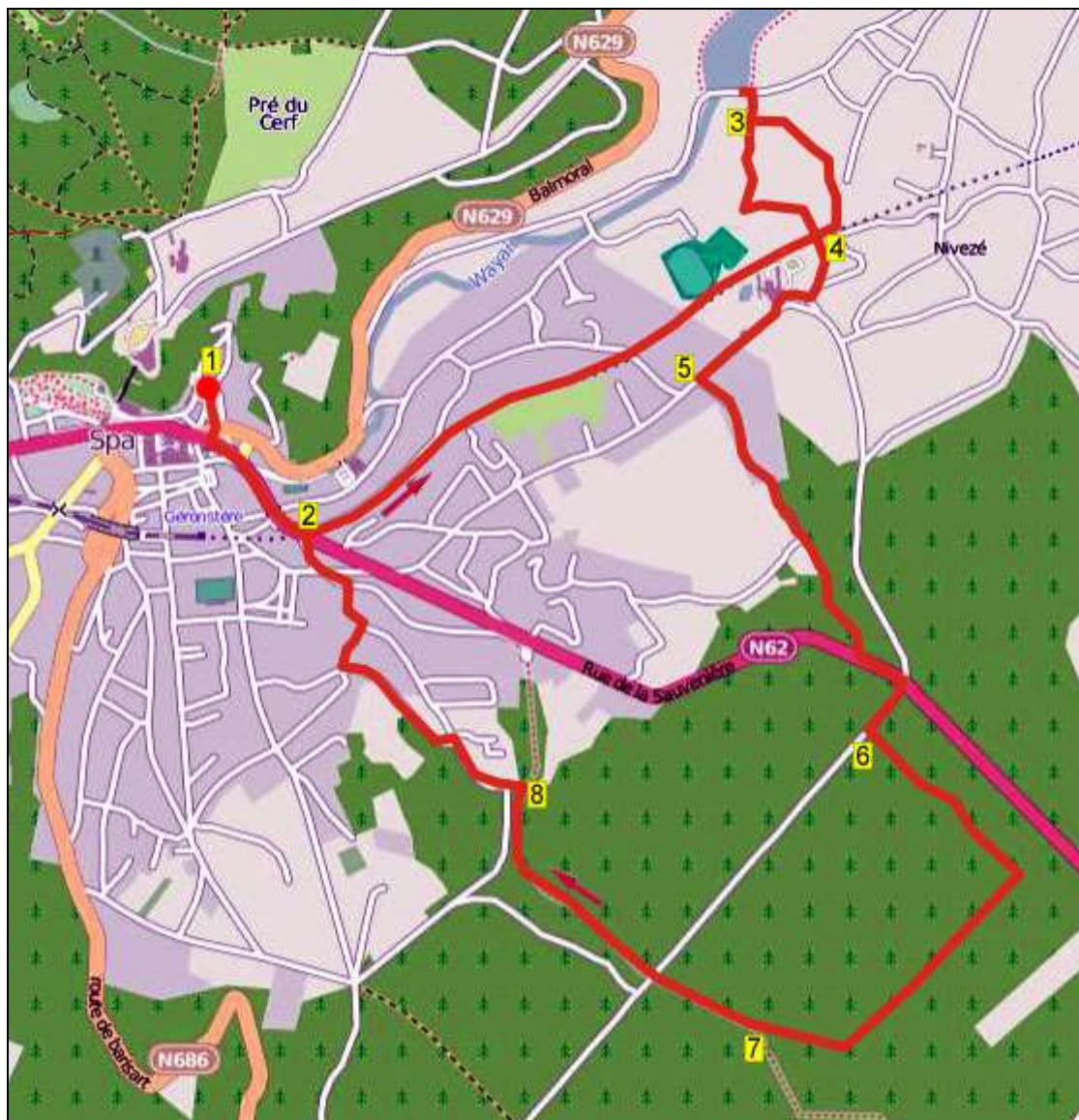

470. SPA 11,3 km – (22,6 km)

www.wandelgidsardennen.nl

Op slechts 40 minuten autorijden van de grens bij Eijsden ligt midden in de Ardennen het bekende kuuroord Spa. Deze wandeling kunt u combineren met wandeling 471 tot een prachtige dagtocht van 22,6 km. Beide routes hebben veel hoogteverschil maar de hellingen zijn niet pittig en steil.

Tijdens deze wandeling wandelt u langs vele bekende bronnen (Pouhon) waar Spa zo om bekend is. U loopt eerst naar het mooie kleine stuwmeer Lac de Warfaaz. Dan gaat de route door prachtige loofbossen en over avontuurlijke paden langs leuke bergbeekjes, die u regelmatig met goed begaanbare bruggetje oversteekt. Tijdens deze wandeling loopt u door prachtige natuur en komt u langs cultuur. Onderweg staan vele zitbanken en enkele schuilhutten. Neem zelf proviand mee. U passeert ook enkele restaurantjes. Na afloop kunt u ook nog een stadwandeling doen door Spa. Als sinds de 16e eeuw stond Spa bekend omwille van haar bronnen met ijzer- en koolzuurhoudend water. De eerste thermen openden in 1764 en zorgden ervoor dat de stad bekendheid verwierf als kuuroord. In de 19e eeuw werd de stad ook wel het café van Europa genoemd door de grote hoeveelheid beroemdheden en rijke Europeanen die hier kwamen kuren.

Startadres: Gemeentehuis (Hôtel de Ville) van Spa, Rue de Hotel de Ville 44, Spa. U kunt gratis parkeren tegenover het gemeentehuis op het parkeerplein Place du Perron.

Als u alleen deze route loopt, dan kunt u ook starten bij restaurant Sauvenière (hoek Rue de la Sauvenière 116/Avenue Peltzer de Clermont, Spa) en dan halverwege pauzeren in Spa. GPS: Rue de la Sauvenière 153, Spa en rij dan nog 800 m verder omhoog en u komt bij de parkeerplaats, die aan de doorgaande weg vlak bij het restaurant ligt. Start dan bij **** in punt 5.

GPS afstand	Looptijd	Hoogteverschil	Totaal omhoog
11,29 km	3 uur	225 m	267 m

470. SPA 11,3 km – (22,6 km)

1. Met uw rug naar de ingang van het gemeentehuis (1768) gaat u R. Aan de Y-splitsing gaat u L (Rue Jean Gerardy) met links de glazen piramide. Na 20 m passeert u links de eerste bron die u kunt gaan bekijken.

(De bron Prince de Condé werd in 1849 geëxploiteerd als mineraalwaterbad. Zie infobord).

Aan de T-splitsing voor de glazen uitbouw, waarin de Dienst voor Toerisme huist en waar het beeld van tsaar Peter de Grote voor de deur staat, gaat u R.

(Via de Dienst voor Toerisme kunt u de bron "pouhon Pierre le Grand" (16e eeuw), de beroemdste bron van Spa bezoeken (kosten 1 euro). U kunt er het water met uitgesproken ijzerachtige smaak direct van de bron proeven. De bron heeft zijn naam te danken aan de genezing van de Russische tsaar Peter de Grote, die in 1717 een bezoek bracht aan Spa. In het toeristenbureau hangt het 9 m lange schilderij "Het Gulden Bad" uit 1894 waarop 91 bekende bezoekers van deze bron staan. Zeker even binnenlopen).

Aan de grote kruising bij de voormalige hoofdingang van de Peter de Grote bron (zie infobord) gaat u L (Rue Rogier).

(Als u hier R gaat, dan komt u na 100 m bij het grote Casino-gebouw en het mooie grote monumentale voormalig badhuis/Bains (1868-2003). Hier is diverse horeca met terrassen).

Aan de 4-sprong gaat u RD.

(Meteen rechts ziet u de monumentale fontein Cascade monumentale (1862). Op vier stenen platen staan de namen van 170 beroemde bezoekers die Spa vanaf de 16de eeuw bezocht hebben. Zie infobord).

Aan de kruising (rotonde) gaat RD (blauwe en rode ruit) omhoog.

(Als u hier R omhoog gaat, dan komt u bij de Sint-Remacluskerk (circa 1880/zie infobordje). De kerk is te bezichtigen).

Aan de kruising bij zebrapad en gekleurde hekjes gaat u verder RD omhoog.

2. Voorbij huisnr. 40 gaat u L (Chemin Henrotte) de eenrichtingsweg omhoog. Boven tegenover huisnr. 16 neemt u rechts het onverharde pad

achter de houten reling. Volg nu circa 2 km deze stijgende grindweg, het traject van de voormalige spoorlijn Spa-Trois-Pont. Na 1 km steekt u de "spoorbrug" over en loop verder RD de grindbosweg omhoog. Na 400 m passeert u links het grote sportcomplex "Centre Sportif La Fraineuse". Voorbij links beneden gelegen handboogschietbaan gaat u aan de rand van Neverzé bij afsluitboom L (Chemin du Soyeureux) de asfaltweg omlaag, die vlak daarna een dalende bosweg wordt met links afrastering van het grote sportcomplex. Beneden bij enkele met breuksteen gebouwde woningen gaat u RD over de asfaltweg. Negeer bospad rechts omhoog en u passeert meteen rechts (huisnr. 1) het pension met de naam Colonia Montana. Boven aan de T-splitsing gaat u even L.

(Hier heeft u rechts uitzicht over het kleine stuwmeer Lac de Warfaaz, dat in 1892 is gebouwd om een einde te maken aan de overstromingen van Spa door de rivier de Wayai. Hier ligt ook horeca en kunt u met een waterfiets een rondje over het stuwmeer maken).

Na het bekijken van het stuwmeer loopt u dezelfde weg terug. Meteen na de stuwdam gaat u R (Chemin du Soyeureux) omlaag.

3. Meteen na het pension "Colonia Montana" (huisnr.1) gaat u bij afsluitboom L (gele rechthoek) over de bosweg. Volg nu na de afsluitboom RD de stijgende bosweg.

(Waar de bosweg een flauwe bocht naar rechts maakt, kunt u L naar de afrastering/ijzeren hek lopen. Hier ligt de Bron Marie-Henriette genoemd naar de tweede koningin van België die in 1902 in Spa is gestorven).

Let op! Een eindje verder waar de stijgende bosweg links omhoog buigt, loopt u RD over het grasveld en u passeert meteen links de bron Wellington, de overwinnaar van Napoléon.

(Hij was in 1818 in Spa. Het ijzer – en koolzuurhoudend water van de Wellingtonbron, de bron Marie-Henriette en de bron Le Tonnelet, waar u straks nog langs komt, worden via een pijplijn naar de Thermen van Spa getransporteerd).

Steek nu RD het lange grasveld over met rechts het beekje Soyeureux. Aan het einde van het grasveld loopt u RD over het smalle pad met rechts het beekje.

Aan de T-splitsing steekt u R het betonnen bruggetje over en loop RD het pad omhoog met rechts een hooggelegen wit huis.

4. Boven aan de asfaltweg gaat u L en u steekt meteen het voormalige spoorwegtraject Spa-Trois Pont over.

Meteen daarna voorbij picknickbank en waar de dalende asfaltweg naar links buigt, gaat u RD (gele rechthoek) over het smalle asfaltpad met links achtertuinen. Aan het einde van het pad gaat u L (gele rechthoek) de asfaltweg omhoog. Na 25 m gaat u aan de T-splitsing voor huisnr. 1 R (gele rechthoek). Aan het eind van de asfaltweg gaat u R naar het in een oud leuk pand (1884) gehuisvest restaurant.

(Links van dit restaurant bevindt zich in het ronde gebouw (1884) de bron Le Tonnelet, een van de bronnen met het hoogste koolzuurgehalte. Zie infobord).

Met uw gezicht naar de bron gaat u L. Voorbij infobord "Nevezé" loopt u RD over de asfaltweg met rechts van u het herstel- aangepast vakantieverblijf "Domaine Nivezé". Vlak daarna aan de 3-sprong bij houten wegkruis gaat u RD de asfaltweg omlaag met even verder rechts het park van Domaine Nivezé. Aan de volgende 3-sprong bij wegwijzer gaat u RD de asfaltweg verder omlaag richting Spa. *(Hier aan de 3-sprong ligt links een kasteel, nu B&B).* Beneden bij plaatsnaambord "Einde Nevizé" gaat u L (Promenade d'Orleans) de smalle asfaltweg omhoog langs huizen, die gelegen zijn aan de rand van Nevezé. Na 600 m gaat u boven aan de T-splitsing voor woning nr. 87 L (rode ruit).

5. Steek meteen daarna de brug over en ga dan meteen R (rode ruit) het bospad omhoog met rechts het beekje genaamd Ruisseau de Sauvenière. Volg nu geruime tijd het mooie stijgende bospad langs de beek, waarin grote rotsblokken liggen. Na 250 m steekt u bij zitbank R de houten brug (Pont Vittal Keuller) over en volg het pad met links de beek. Na 100 m passeert u weer een zitbank. 100 meter verder steekt u de volgende houten brug (Pont G-Antoine Crehay) over en volg het pad verder omhoog met rechts de beek. Na 40 m steekt u alweer een brug (Pont Edmond Xhrouet) over en loop RD omhoog. Let op! Na 20 m gaat u R en even verder steekt u bij watervalletje R het bruggetje (Pont René Zoussand) over en u komt bij een zitbank en het ronde monument (1787) ter nagedachtenis aan de moeder van de hertogin van Orleans, die hier kwam wandelen. *(Gedenksteen "Duchesse d'Orléans").* Meteen na deze ronde gedenksteen gaat u L het brede bospad omhoog. Aan de doorgaande weg gaat u L. **** Aan de ongelijke 4-sprong bij restaurant Sauvenière gaat u R (Route de Fontaines/rode ruit) de asfaltweg omhoog richting La Gleize.

(Hier bij restaurant Sauvenière bevindt zich de bron La Sauvenière, de meest bezochte bron in de 16e en 17e eeuw samen met de Peter-de-Grote bron (zie infobord) en de bron van Baron de Groesbeek (zie achterkant infobord). Om bij de bronnen te komen loopt u voor het restaurant langs het terras op en u komt bij de bronnen).

6. Na 100 m gaat u bij rood/witte afsluitboom en elektriciteitspaal L het pad omhoog, dat meteen na afrastering een smal pad wordt met links een beekje. Steek even verder het bruggetje over en volg RD (vers la source de la Reine) het bospad omhoog. (U loopt even verder niet meer parallel aan het beekje). Na 200 m gaat u bij in de grond liggende put R het bospad omhoog richting wit gebouw. Aan het wit gebouw, de bron van Source de la Reine (1933/zie infobord), gaat u L over het smalle pad gelegen tussen varens. Aan de T-splitsing gaat u R het "stenige" pad omhoog. Boven gaat u R over de licht stijgende brede grind- bosweg. Na 500 m gaat u aan de 4-sprong RD verder over de licht stijgende brede grind- bosweg. Na 400 m aan de 4-sprong bij omheind grasveld (Zone Price d'eau) waarop een waterput ligt, gaat u R het "stenige" pad omlaag. Na 250 m gaat aan de brede grindweg R.

7. Na 20 m gaat u aan de 4-sprong L en ga dan meteen R (rode rechthoek/wit-rood) het smalle bospad (Promenade Dolez vers Pouhon Delcor) omlaag. Na 200 m passeert u een schuilhut met zitbank en de bron "Pouhon Delcor", die op een hoogte van 425 m ligt. Volg RD (rode rechthoek/wit-rood) het dalende avontuurlijke pad met rechts een beekje en na bruggetje links (op afstand) het beekje. Steek na volgend bruggetje meteen de asfaltweg over en loop RD (rood/wit-rood) het bospad omlaag. Steek een eindje verder beneden via houten brug (Pont Gilbert Renson) het beekje La Picherotte over en volg het pad (wit-rood/rode rechthoek) met rechts het beekje. Waar het pad naar links buigt, steekt u RD (rode rechthoek) de brug (Pont J. van den Seylberg) over en volg het pad met links de beek. Vlak daarna steekt u weer een brug (Pont Ivan Dethier) over en volg het dalende pad met rechts het beekje. Steek bij schuilhut met zitbank *(een prima pauzeplek na 9 km)* de volgende brug (Pont Daniel Bourdouxhe) over en volg het dalende pad (wit-rood/rode rechthoek) met links de beek. Na 250 m steekt u L de brug (Pont Ivan Hugue) over en volg het pad met rechts de beek. Aan de 3-sprong gaat u R (wit-rood)/rode rechthoek) omlaag. Negeer houten brug rechts.

8. Meteen daarna gaat u bij wit-rode afsluitboom en zitbank L de asfaltweg (even) omhoog langs huisnr. 58 en volg dan RD (rode ruit/wit-rood) de dalende asfaltweg. Let op! Na 250 m, tegenover huisnr. 48, gaat u L (rode ruit) het brede bospad omhoog. (Dit is circa 10 m vóór de eerste weg rechts). Na 30 m gaat u R (Chemin de la Roche vers la Chapelle/rode ruit) het brede bospad omhoog.

Na bijna 500 m, waar links in tuin een grote bruine beer staat, gaat u meteen voorbij wit kapelletje R over het smalle graspaadje.

(De Chapelle de la Roche ook wel Chapelle Spailier genoemd stamt uit 1792).

Loop nu RD (rode ruit) het steile bospad omlaag. Beneden in Spa gaat u L (rode ruit) de asfaltweg omlaag. Aan de T-splitsing gaat u L (rode ruit) omlaag. Aan de volgende T-splitsing gaat u L. Meteen daarna gaat u bij monument van Jean Bastin R (rode ruit) de eenrichtingsweg omlaag.

(Hier ziet u voor u de Waux-hall, een voormalige speelzaal (casino) uit 1770. Het gebouw heeft ook nog de functie gehad van o.a. militair ziekenhuis, weeshuis, stadsmuseum bibliotheek en school).

Aan de voorrangsweg bij afgebroken spoorwegviaduct gaat u L omlaag. Negeer zijweg

Samenstelling route: Pierre Desfawes)

Auteur: Jos Wlazlo

Het Auteursrecht van deze tekst en het Databankenrecht op deze route ligt volledig bij de auteur. Niets van deze wandelroute mag worden gekopieerd, verveelvoudigd of openbaar gemaakt zonder toestemming van de auteur.

rechts omhoog. Aan de kruising bij zebrapad en gekleurde hekjes loopt u RD verder omlaag.

(Rechts passeert u het grote voormalige hotel Britannique (1854-1958) dat nu een jongensinternaat is. Via infobordje komt u meer te weten over de belangrijke ontmoetingen met grote gevolgen, die hier in het hotel in het verleden hebben plaatsgevonden).

Negeer zijwegen. Aan de kruising (rotonde) gaat u R. Vlak daarna gaat u aan de T-splitsing L (Rue du Marche) omlaag. Aan de 4-sprong bij kunstwerk en de Dienst voor Toerisme gaat R (Rue promenade de Quatre Heurs) en u komt weer bij het gemeentehuis (Hôtel de Ville).

Als u de 22,6 km versie loopt, begin dan nu met wandeling 471. Na 5 min. lopen, passeert u genoeg terrasjes om te pauzeren.